

Список використаних джерел

1. Котляренко Л.Т. Біологічні права людини: основи, реальності чи експеримент / Л.Т. Котляренко // Судово-експертна діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку: збірник матеріалів круглого столу (23 квітня 2015 року). К.: ННПФЕКП НАВС, 2015. – С. 193–196.
2. Котляренко Л.Т. Особливості огляду трупа: роль судово-медичного експерта і спеціаліста / Л.Т. Котляренко // Актуальні питання судово-експертного забезпечення кримінальних проваджень: збірник матер. круглого столу (10 квітня 2014 року). – Київ, 2014. – С. 130–132.
3. Патент на корисну модель «Контейнер для об'єктів біологічного походження» № 116198. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/2316>.
4. Криміналістичні дослідження біологічних слідів людини. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/2993>.

Кравченко Олександр Васильович,
аналітик правничої компанії

КРИМІНОЛОГО-КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СЕРІЙНИХ УБИВСТВ

Відомо, що значний суспільний резонанс у країні чи країнах вносять так звані серійні вбивства. Вони на відміну від інших злочинів наділені специфічними характеристиками способів підготовки, вчинення та приховування, латентною сутністю наявної слідової картини, індивідуальними психофізіологічними рисами особи зловмисника та їх мотивацією. Слід зазначити, що серійні вбивства в першу чергу мають свою особливу нетипову специфіку у використанні засобів, методів і технологій організації їх розслідування.

Комплексно досліджуючи даний криміногенний феномен вважаємо, що особливо цікавим для освітян, науковців і практичних працівників органів правопорядку є системний аналіз розвитку криміногенних процесів проаналізованих за 50 років в Україні (1960–2010 р.р.), пов'язаних з серійними вбивствами, який здійснив засновник Всесвітнього антикримінального і антитерористичного форуму (WAAF) і МААК академік О.М. Чистяков [7]. Результати системного дослідження проведеного О.М. Чистяковим свідчать, що класичні масові вбивства здійснюються, як правило, психічно неврівноважені індивіди, які мають серйозні особисті психофізіологічні проблеми. Ці індивіди, як правило, переносять свою ворожість на групи людей, які ніяким чином з ними особисто і їхніми проблемами не пов'язані. Що стосується сутності ланцюгового вбивства, то це один розтягнутий в часі епізод криміногенної поведінки, який поєднаний з послідовним скоєнням вбивств декількох людей в двох і більше місцях. Причому період емоційного

«охолодження» між вбивствами у таких злочинців відсутній. Водночас серійне вбивство як стверджує О.М. Чистяков – це три і більше окремих епізодів в трьох або більше окремих місцях з часовим періодом емоційного «охолодження» зловмисника між вбивствами. Слідча і судова практика, а також наукові дослідження підтверджують, що це продуманий навмисний злочин, характерними відмінними рисами якого є попередня його фаза (стадія) фантазії і детального планування вбивства. Коли проходить час, достатній для «охолодження» від останнього вбивства, серійний кілер вибирає свою наступну жертву і діє згідно з чітко продуманим своїм планом. Довжина періоду емоційного «охолодження» може складати дні, тижні, місяці і навіть роки. Але вбивства обов'язково відновляться. Наявність періоду емоційного «охолодження» являється ключовою ознакою, яка відрізняє серійника від інших кілерів, які скоюють множинність масових вбивств [7, с. 401, 402].

Очевидно, що існують і інші відмінності між масовими, ланцюговими, сімейними і серійними вбивствами. В класичному масовому і ланцюговому вбивстві жертвами стають випадкові люди: тобто любий хто випадково буде на шляху вбивці. Що стосується вбивства серійного, то тут, як правило, в фантазіях злочинця формується своєрідний ідеальний образ, типаж, відповідно до якого і вибирається майбутня жертва [7, с. 402].

Ще одна суттєва ознака, яка відрізняє серійне вбивство від інших видів вбивств з багатьма множинними жертвами – чітке і продумане планування злочину і контролювання власної поведінки і ситуації до його скоєння, під час скоєння і після скоєння вбивства. Серійний вбивця на відміну від убивці масового (класичного, сімейного) чи ланцюгового діє свідомо, обдуманно, холоднокровно, прагне залишити якнайменше слідів скоєного злочину. Він вибирає не тільки зручну для реалізації своїх замислів жертву, але і зручне місце скоєння злочину. Причому, якщо ситуація не є для нього благоприємною, він може відкласти на певний час задуманий злочин [6, с. 80].

Слід зазначити, що серійні вбивства в більшості випадків є довгий час латентними, оскільки зловмисник продовжує вбивати своїх жертв оскільки органи правопорядку не можуть його затримати, а значить він не несе відповідного покарання. Світова і вітчизняна слідча та судова практика засвідчує, що інколи ці зловмисники скоюють таку кількість злочинів, яка складає загалом більше 50–60 жертв. А даний зловмисник залишається не тільки не встановленим, але і не затриманим і, зазвичай, продовжує скоювати серійні вбивства. На нашу думку, однією з причин відсутності в слідчій практиці значимого прогресу у розслідуванні серійних злочинів, по-перше, це недостатня обізнаність працівників органів внутрішніх справ, прокурорів, слідчих, оперативних працівників, експертів із методиками розслідування зазначеного виду злочинів (як сучасними,

так і тими що були напрацьовані протягом останніх десятиліть), по-друге, необізнаність з специфікою розслідування зазначеного виду злочинів за кордоном, і саме звідси виникають проблеми в організації та плануванні розслідування, правильному обранні напрямів та форм їх розслідування, залучення необхідних спеціалістів та кваліфікованих працівників оперативних підрозділів до розслідування [1]. По-третє, залишається сьогодні низькою і безпосередня професійна підготовка слідчих, детективів, прокурорів, суддів в галузі розслідування серійних вбивств. В-четверте, в навчальних закладах мало уваги приділяється вивченню даних криміногенних процесів [5]. По-п'яте, в підручниках з криміналістики ця тематика взагалі відсутня. В-шосте, в Україні дослідження з даної проблематики здійснюються тільки фанатично налаштованими науковцями [2]. В-сьоме, в чинному кримінальному законодавстві поняття «серійне вбивство» взагалі відсутнє [3; 4].

Список використаних джерел

1. Біленчук П.Д., Семаков Г.С. Криміналістика. Кредитно-модульний курс : підручник / За ред. П.Д. Біленчука, 4-те вид., змін., допов. і доопр. – К. : ВД «ДАКОР», 2014 – 520 с.
2. Біленчук П.Д., Малій М.І. Правові засади забезпечення життя та здоров'я людини в умовах розвитку цивілізації. Правові засади забезпечення права людини на життя і здоров'я: збірник матеріалів міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 10-12 груд. 2019 р.) / [редкол.: Б.В. Михайличенко, А.М. Біляков, Н.М. Ергард та ін.]. – Київ: УкрДГРІ, 2019. – С. 17–19.
3. Кравченко О.В, Біленчук П.Д. Проблематика визначення поняття «Серійні вбивства». Сучасні тенденції розвитку науки: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 9-10 березня 2019 року). Київ: МЦНД, 2019. 67 с.
4. Кравченко О.В. Методика побудови психологічно портрету серійного вбивці. Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку [Текст]: зб. Тез наук. доп. XV Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених. Уклад Х.М. Полюх, О.Л. Драницька. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 364 с.
5. Меморандум про співпрацю між НАЦІОНАЛЬНИМ АВІАЦІЙНИМ УНІВЕРСИТЕТОМ та правничою компанією ТОВ «АЮР-КОНСАЛТИНГ» від 23 жовтня 2019 року.
6. Образцов В.А., Богомолова Н.Н.. Криминалистическая психология. Изд-во: Юнити-Дана. Закон и право. – 2002. – С. 15–25, 80–95.
7. Чистяков О.М. Пандемія страху. К: МААК, 2010. – 708 с.